

דברי תורה לפרשת

ויגש

מאת איילת סידלר

בפרשתנו מגיע סיפור יוסף ואחיו לשיאו. נאום יהודה ונכונותו למכור את עצמו לעבד תמורת בנימין מביאים את יוסף להתגלות בפני אחיו ולבקש מהם למהר ולהביא את יעקב למצרים. בשומעו כי יוסף בנו חי מכריז יעקב "רַב עוֹד יוֹסֵף בְּנִי חַי אֲלֶכָה וְאַרְאֶנּוּ בְּטָרֶם אָמוֹת" (מה, מח) קריאה מדויקת בהמשך הסיפור תגלה שלמרות ההכרזה ולמרות הרצון העז לפגוש בבנו האהוב מתלבט יעקב באשר לאפשרות הירידה למצרים.

בתחילת פרק מו אנו קוראים את התיאור הבא:

א וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וַיָּבֹא בְּאֶרֶץ שֹׁבַע וַיִּזְבַּח זִבְחִים לֵאלֹהֵי אָבִיו יַצְחָק: (ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמֵרָאֵת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הֲנִי: (ג) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הֵאֵל אֱלֹהֵי אַבְיָד אֵל תִּירָא מִדָּה מִצְרִימָה כִּי לְגוֹי גָּדוֹל אֲשִׁימְךָ שָׁם: (ד) אֲנֹכִי אֶרֶד עִמָּךְ מִצְרִימָה וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עִלָּה וַיֹּסֶף יִשִּׁית יָדוֹ עַל עֵינָיו:

(ה) וַיָּקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֹׁבַע וַיֵּשְׁאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם וְאֶת טָפְסָם וְאֶת נְשֵׁיהֶם בַּעֲגֻלוֹת אֲשֶׁר שָׁלַח פָּרְעָה לְשֵׂאתָם אֹתָם: (ו) וַיִּקְחוּ אֶת מִקְנֵיהֶם וְאֶת רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ מִצְרִימָה יַעֲקֹב וְכָל זֶרְעוֹ אֹתָם:

נשים לב – יעקב נוסע תחילה לבאר שבע. שם הוא עוצר כדי לזבוח לאלוקי אביו יצחק. המדרש מבאר את הזביחה לאלוקי אביו יצחק באופן הבא
בראשית רבתי פרשת ויגש

מו, א ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק. רבנין אמרי, אמר יעקב, אבא כשרצה לירד למצרים מפני הרעב אמר לו ה"ה אל תרד מצרימה (כ"ו ב'), ואני מבקש לירד, תאמר שאין ה"ה חפץ בכך, לכך זבח לה"ה שיודיעהו אם ירד למצרים הה"ה ויזבח וגו'. ומנין אתה אומר שעל דבר זה עשה כן, שהה"ה משיבו אל תירא מרדה מצרימה (מ"ו ג').

יעקב פונה לאלוקי אביו יצחק משום שהוא מתלבט אם הוא רשאי לרדת למצרים. והרי לאביו יצחק אמר הקב"ה "אל תרד מצרימה שכן בארץ אשר אמר אליך" (כו, ב) למעשה מתכוון יעקב ביציאתו לבאר שבע להיעצר בגבול ולהמתין להתגלות אלוקית שתורה לו אם להמשיך לרדת למצרים או להישאר בארץ. עיון בכתוב מגלה שרק לאחר ההתגלות מוזכרות העגלות ששלח פרעה לשאת את יעקב. על עגלות אלו, שיעדן מצרים, עולה יעקב רק לאחר שאלוקיו התיר לו לרדת למצרים.

מול רצונו העז של יעקב לפגוש שוב בבנו האהוב עומדת אחריותו כאבי האומה. למרות קריאתו הספונטנית המשקפת את רצונו העז "אלכה ואראנו בטרם אמות" הוא אינו יורד למצרים עד שה' מתיר לו לעשות זאת.

תחילת ההתגלות של ה' ליעקב בפרשתנו "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הֲנִי" מזכירה לנו את התגלות מלאך ה' לאברהם בסיפור העקידה "וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִי" (כב, יא). ואכן גם שם מציג הסיפור את המתח שבין אהבת אב לבנו לבין מחויבותו כאבי האומה וכעבדו של האלוקים להישמע לרצון אלוקיו. כמו בסיפור העקידה גם בסיפור ירידתו של יעקב משתקפת נאמנותם של אבות האומה לאלוקיהם הקודמת לאהבתם העזה לבניהם. כך מלמדים אותנו אבותינו כי יש אירועים בחייו של אדם בהם המחויבות לדבר ה' גוברת על הרצון האישי.